

فصلنامه پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت

شماره پیاپی ۶۰ - دوره دوم، شماره ۴۳ - سال ۱۳۹۷

مقاله شماره ۲ - صفحات ۲۳ تا ۳۸

بررسی ویژگی های معلم کارآمد ازدیدگاه دانش آموزان پسر و دختر پایه سوم راهنمایی و اولیاء آنان در شهر دامغان

دکتر عفت عباسی^۱

علی اصغر فلاحتی نژاد^۲

چکیده

هدف پژوهش حاضر آگاهی از نظرات و انتظارات دانش آموزان پایه سوم راهنمایی و اولیای آنان درباره ویژگی های شخصیتی و صلاحیت های حرفه ای معلم کارآمد می باشد. این تحقیق قصد دارد به بررسی و مقایسه دیدگاه های دانش آموزان پسر و دختر و همچنین اولیاء و دانش آموزان پایه سوم راهنمایی، درباره ویژگی های معلم کارآمد بپردازد.

جامعه آماری، کلیه دانش آموزان پسر و دختر پایه سوم راهنمایی دولتی شهر دامغان در سال تحصیلی ۸۸-۸۷ و اولیاء آنها، که تعداد دانش آموزان دختر و پسر، مجموعاً ۱۰۷۰ نفر و تعداد اولیاء هم ۱۰۷۰ نفر هستند. نمونه آماری، تعداد ۲۱۴ نفر از دانش آموزان پسر و دختر سوم راهنمایی (۱۰۵ نفر پسر و ۱۰۹ نفر دختر) شهر دامغان به همراه ۲۱۴ نفر اولیاء آنان هستند که این نمونه گیری باروش تصادفی چند مرحله ای انجام گرفت. ابزار مورد استفاده در این تحقیق، پرسشنامه از نوع مقیاس لیکرت^۳ می باشد و برای تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده از پرسشنامه، از بین روش های آمار توصیفی از فراوانی و درصد فراوانی و از بین روش های آمار استنباطی از آزمون مجذور کای استفاده گردید و نظرات دانش آموزان و اولیاء در ابعاد ویژگی های شخصیتی و صلاحیت های حرفه ای معلم مورد بررسی قرار گرفت.

کلید واژه ها: ویژگی های شخصیتی، صلاحیت های حرفه ای، معلم کارآمد، مقیاس لیکرت.

مقدمه

و سؤال هایی از این قبیل پرسش دارد؟ این سؤال ها در فرایند یادگیری یادگیری چیست؟ چه عواملی در یادگیری موثر هستند؟ معلم چه جایگاهی هر فرایند عوامل هایی هستند که برای بسیاری از افراد و دست اندرکاران تعلیم و تربیت جامعه، مطرح بوده است. یادگیری یک فرایند است و در کنند. از طرفی، تعاریف متعددی نیز از یادگیری و متغیرهایی در تعامل اند که هر یک با توجه به نوع رشدشان تاثیرات گوناگونی در یادگیری ایجاد می رفتار قابل مشاهده و اندازه گیری تعریف کرده اند، ولی از دیدگاه مکتب در تغییر صورت گرفته است. به عنوان مثال، رفتارگرایان یادگیری را تری از یادگیری ارائه داده اند. این جامع تعریف تغییر در بینش های گذشته است. اما، هیلگارد و مارکوئیز^۴ یا گشتالت، یادگیری کسب بینش های جدید در یادگیری موثرند نیز، دور وانشناس یادگیری را "فرایند تغییرات نسبتاً پایدار در رفتار بالقوه فرد، بر اثر تجربه" تعریف کرده اند (شعبانی، ۱۳۸۴). عوامل زیادی اش، شرایط و محیط یادگیری، برنامه که برخی از این عوامل شامل "شاگرد یا یادگیرنده با تمامی ویژگی های روحی، روانی، جسمی، عقلی یا اجتماعی و محتوای آموزشی و معلم" می باشند. بنابراین، معلم با تمامی ویژگی های شخصیتی، علمی، حرفه ای و تربیتی خود می تواند تاثیر زیادی بر فرایند یاددهی و یادگیری داشته باشد.

درباره ویژگی های علمی و اخلاقی و چگونگی رفتار معلم، سخن بسیار رفته و در کتاب های مختلف علوم تربیتی مطالب زیادی بیان گردیده است و تحقیقات زیادی درباره ویژگی های معلم کارآمد انجام شده است که هر یک از این پژوهش ها، ویژگی هایی را به عنوان ویژگی های یک معلم کارآمد یا اثربخش ارائه داده اند. اما این پژوهش، قصد دارد بیشتر به بررسی و مقایسه دیدگاه دانش آموزان دختر و پسر و همچنین نظرات دانش آموزان با اولیاء آنها درباره ویژگی های معلم کارآمد بپردازد.

تعریف موضوع تحقیق و ضرورت تحقیق

۱- استادیار دانشگاه تربیت معلم - EffatAbbasi@Gmail.com

۲- کارشناس ارشد برنامه ریزی درسی - Falahati.nejad@yahoo.com

3- Likert

4- Hilgard and Marquize

نظام های آموزشی، با توجه به پیشرفت جوامع، همواره دست خوش تغییر و تحول بوده اند و گاه این تغییرات بسیار سریع و بنیادی بوده است که بر کل اجزا آموزش و پرورش اثر گذاشته است. به همین سبب، امروزه وظیفه و مسئولیت معلم نسبت به گذشته سنگین تر و پیچیده تر شده است و دیگر نمی توان باروش های سنتی، جامعه و افراد آن رابه سوی یک تحول پیچیده و پیشرفته سوق داد. امروزه، در عصر فناوری اطلاعات و ارتباطات و به کلامی عصر دانایی، آموزش و پرورش کلید تغییر مسیر جهانی است. اگر کسی بخواهد تغییری در زندگی اجتماعی بوجود آورد باید از مدرسه آغاز کند و اگر بخواهد تغییری را از مدرسه شروع کند، بی تردید باید از معلم شروع کند و مهمی اینکه هیچ اصلاحی نمی تواند بدون همکاری و مشارکت فعال معلمان، موفق شود؛ پس، لازم است معلمان از آموزش و مهارت های لازم برخوردار شوند.

راه های زیادی وجود دارد که می تواند کیفیت نظام آموزش و پرورش را بهبود بخشد. طبق آنچه که در گستره و عرضه مواد جدید آموزشی و یادگسترش برنامه های جدید آموزشی انجام گرفته، معلوم شده است که در هر حال، کیفیت آموزش و پرورش که دانش آموزان دریافت می کنند، همواره و به شدت بستگی به کیفیت آموزشی دارد که معلمان فراهم می آورند. به کلامی دیگر، کارایی آموزشی در درجه اول به کارایی معلمان وابسته است. بسیاری از کشورها برای کشف ویژگی ها و فعالیت های معلم کارآمد سرمایه گذاری های هنگفتی کرده اند. به منظور بهبود کیفیت تعلیم و تربیتی که دانش آموزان دریافت می دارند، لازم است آنچه در کلاس درس رخ می دهد، مورد مطالعه قرار گیرد. باید دانست که، چه بخش هایی از برنامه درسی و آقاعبه کلاس درس راه می یابد، معلمان یک مفهوم مشکل را چگونه توضیح می دهند و برای درگیر کردن دانش آموزان در یادگیری چه فعالیت هایی صورت می گیرد. به نظر بلوم (۱۹۷۲)، "ما باید بررسی خود را از آنچه معلمان انجام می دهند، آغاز کنیم" (رووف - رضائی، ۱۳۸۶).

نقش و جایگاه معلم در فرایند آموزش بر کسی پوشیده نیست. عهده دار بودن این نقش توسط معلم ایجاب می کند که رفتار و عملکرد او در محیط آموزشی مورد قضاوت گروه های مختلف قرار گیرد. از جمله این گروه های توان مسئولین منطقه ای، مدیران آموزشی، والدین و دانش آموزان را نام برد. در این میان دانش آموزان به دلیل حضور مستقیم در محیط آموزشی ارتباط نزدیک تری نسبت به سایر عوامل قضاوت کننده با معلمان دارند و نوع نگرش آنها به ویژگی هایی که یک معلم کارآمد باید داشته باشد، تاثیر زیادی در فرآیند یادگیری دارد.

هر چند بر شمردن ویژگی های معلم کارآمد، چندان کار آسانی نیست؛ زیرا، جوامع مختلف با فلسفه و نگرش های مختلف، انتظارات متفاوتی از معلم دارند؛ ولی می توان و لازم است به ویژگی های کم و بیش مشترکی که ضروری است همه معلمان داشته باشند، اشاره کرد. آشنایی با ویژگی های معلم کارآمد برای کلیه دست اندرکاران تعلیم و تربیت و دانشجویانی که می خواهند در آینده به شغل معلمی اشتغال ورزند، بسیار مفید خواهد بود. لذا، با توجه به حساسیت موضوع تعلیم و تربیت و اهمیت معلمان کارآمد در تربیت دانش آموزان، محقق سعی دارد در این پژوهش، ویژگی ها و مهارت ها و خصوصیات معلمان کارآمد را تبیین نماید و دیدگاه دانش آموزان دختر و پسر و اولیاء آنان را نسبت به ویژگی های معلم کارآمد، مورد مقایسه قرار دهد. واژه کارآمد در این پژوهش مترادف با واژه های مطلوب، اثربخش، موثر به کار رفته است که دو گروه ویژگی های شخصیتی و صلاحیتهای حرفه ای معلمان مورد نظر بوده است. کومبز، معلم کارآمد را فردی می داند که از خود خود به طرز بایسته بهره می جوید تا از طریق تعلیم دیگران، به اهداف خود و جامعه دست یابد (مهر محمدی، ۱۳۸۳). بنابراین، معلم کارآمد کسی است که ویژگی های شخصیتی، صلاحیتهای حرفه ای، روش های تدریس، اداره و سازماندهی کلاس او با اهداف و نیازهای دانش آموزان و نیز والدین هماهنگ باشد که در این پژوهش ویژگی های "شخصیتی، اداره کلاس و روش تدریس" معلمان کارآمد مورد بررسی قرار می گیرد. از آنجا که اولیاء و دانش آموزان جایگاه مهمی در فرآیند آموزش دارند، نتایج این پژوهش می تواند مسئولان و دست اندرکاران تعلیم و تربیت جامعه را در گزینش و آموزش معلمان کارآمدیاری نماید. همچنین، معلمان نیز، پی خواهند برد که چه ویژگی ها و مهارت هایی باید داشته باشند و چه مهارت هایی را باید در خود تقویت نمایند و از چه ویژگی هایی دوری گزینند تا از دید دانش آموزان و اولیاء آنان در زمره معلمان کارآمد و مطلوب قرار گیرند تا هم خود احساس رضایت درونی نمایند و هم در تدریس موفق تر گردند.

از جمله مواردی که ضرورت این تحقیق را ایجاب می کند، جایگاه و نقش معلم در فرآیند یاددهی و یادگیری است. اگر قرار است جامعه با اطمینان به جلورود، هنرسل جدید با بدبه سطح بالاتری از تعلیم و تربیت و فرهنگ عمومی، مهارت حرفه ای، فعالیت ها و مسئولیت های مدنی ارتقاء یابد. به این دلیل است که نظام های تربیتی در اکثر کشورهای پیشرفته و در حال پیشرفت، اساساً مورد بررسی مجدد قرار گرفته اند. ولی هرگونه اصلاح و نو سازی که صورت پذیرد در تحلیل نهایی، همه حول محور معلم خواهد چرخید.

نظریه اهمیت موضوع، این پژوهش در صدد بررسی و دست یابی به آگاهی از نظرات دانش آموزان و اولیاء آنان در مورد "صفات و خصوصیات یک معلم کارآمد" است تا ویژگی های یک معلم کارآمد را تبیین نماید و در این راه نظرات دانش آموزان پسر و دختر پایه سوم راهنمایی شهر دامغان و همچنین اولیاء آنان مورد بررسی قرار می گیرد.

اهداف تحقیق: اهداف کلی و جزئی (ویژه) تحقیق حاضر عبارت است از:

الف) اهداف کلی

- ۱- بررسی نظرات و انتظارات دانش آموزان دختر و پسر پایه سوم راهنمایی و اولیاء آنها درباره ویژگی های معلم کارآمد.
- ۲- مقایسه دیدگاه های دانش آموزان دختر و پسر و همچنین اولیاء و دانش آموزان پایه سوم راهنمایی، درباره ویژگی های معلم کارآمد.
- ۳- ارائه پیشنهادها و توصیه هایی به مسئولان و معلمان و تصمیم گیرندگان نظام آموزش و پرورش، به ویژه مسئولان مربوطه در شهر دامغان در جهت بکارگیری و آموزش معلمان کارآمدتر.

ب) اهداف ویژه

- ۱- بررسی دیدگاه دانش آموزان دختر و پسر پایه سوم راهنمایی، در مورد صفات و ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد.
- ۲- مقایسه نظرات و دیدگاه های دانش آموزان دختر و پسر پایه سوم راهنمایی، درباره ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد.
- ۳- بررسی دیدگاه دانش آموزان دختر و پسر پایه سوم راهنمایی، در مورد ویژگی های مربوط به صلاحیت های حرفه ای معلم کارآمد.
- ۴- مقایسه نظرات دانش آموزان دختر و پسر پایه سوم راهنمایی، درباره ویژگی های مربوط به صلاحیت های حرفه ای معلم کارآمد.
- ۵- بررسی دیدگاه اولیاء دانش آموزان پایه سوم راهنمایی، در مورد صفات و ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد.
- ۶- بررسی دیدگاه اولیاء دانش آموزان پایه سوم راهنمایی، در مورد ویژگی های مربوط به صلاحیت های حرفه ای معلم کارآمد.
- ۷- مقایسه نظرات و دیدگاه های اولیاء و دانش آموزان پایه سوم راهنمایی، درباره ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد.
- ۸- مقایسه نظرات اولیاء و دانش آموزان پایه سوم راهنمایی، درباره ویژگی های مربوط به صلاحیت های حرفه ای معلم کارآمد.
- ۹- اولویت بندی ویژگی های معلم کارآمد، از دیدگاه دانش آموزان دختر و پسر پایه سوم راهنمایی.
- ۱۰- اولویت بندی ویژگی های معلم کارآمد، از دیدگاه اولیاء دانش آموزان دختر و پسر پایه سوم راهنمایی.

روش انجام تحقیق

باتوجه به ماهیت موضوع تحقیق که در یک دامنه محدود انجام می گیرد، هدف آن بررسی ویژگی های معلم کارآمد در یک شهر خاص (دامغان) است. با عنایت به سؤال های تحقیق و اینکه تمیم پذیری یافته های این پژوهش، محدود به جامعه ای است که تحقیق در آن انجام می گیرد. بنابراین، روش تحقیق "زمینه یابی" است. در تحقیق زمینه یابی نمونه ای از جامعه انتخاب و بررسی می شود.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری در این پژوهش عبارت است از، کلیه دانش آموزان دختر و پسر پایه سوم راهنمایی دولتی شهر دامغان در سال تحصیلی ۸۸-۸۷ و اولیاء آنها، که تعداد دانش آموزان دختر و پسر، مجموعاً ۱۰۷۰ نفر و تعداد اولیاء دانش آموزان هم ۱۰۷۰ نفر هستند. نمونه آماری، تعداد ۲۱۴ نفر از دانش آموزان دختر و پسر کلاس سوم راهنمایی (۱۰۵ نفر پسر و ۱۰۹ نفر دختر) شهر دامغان به همراه ۲۱۴ نفر اولیاء آنان هستند که این نمونه گیری با روش تصادفی چند مرحله ای انجام گرفت.

ابزار گردآوری اطلاعات

ابزار مورد استفاده در این تحقیق، پرسشنامه محقق ساخته از نوع مقیاس لیکرت می باشد که به سنجش نگرش دانش آموزان دختر و پسر پایه سوم راهنمایی و والدین آنها درباره ویژگی های معلم کارآمد می پردازد. هر سؤال بر اساس مقیاس لیکرت نمره گذاری شده است؛ به طوری که پاسخ هر سؤال دارای ۵ درجه کاملاً موافق، موافق، بی نظر، مخالف، و کاملاً مخالف می باشد که در سؤالات نشان دهنده نگرش مثبت به کاملاً موافق نمره ۵، موافق نمره ۴، بی نظر نمره ۳، مخالف نمره ۲، و کاملاً مخالف نمره ۱، داده شده است و در سؤالات نشان دهنده نگرش منفی به صورت معکوس عمل گردید. پرسشنامه مورد نظراً ۴۰ سؤال تنظیم گردید که ویژگی هادر دو طبقه "شخصیتی و صلاحیت حرفه ای" مطرح و در هر طبقه ویژگی های مربوطه در قالب سؤالات تنظیم گردید که این ویژگیها به قرار زیر می باشد:

۱) ویژگی های "شخصیتی" معلم کارآمد:

به طور کلی ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد از جنبه های ذیل مورد بررسی قرار گرفته اند:

جنبه مذهبی و اخلاقی (مسلمان و مومن بودن، راز داری، عدالت)؛ **جنبه اجتماعی** (طرز برخورد با دیگران و الگو و سرمشق بودن، شوخ طبعی، احترام به دیگران، بومی و همشهری بودن (هم فرهنگی)، قدرت بیان مناسب)؛ **جنبه عاطفی** (احترام به دانش آموز، همدردی و غمخواری با دانش آموز، عشق و علاقه به حرفه معلمی و خود دانش آموز، با گذشت بودن)؛ **جنبه ذهنی** (انتقاد پذیری، معقول بودن و انتظارات معقول داشتن)؛ **جنبه جسمانی و ظاهری** (سلامت جسمانی، خندان و خوش روئی و وضع ظاهری).

۲) ویژگی های مربوط به "صلاحیت های حرفه ای" معلم کارآمد:

در تحقیق حاضر از مجموع ویژگی های مربوط به صلاحیت های حرفه ای معلم، دو ویژگی الف- اداره کلاس و ب- روش تدریس معلم، با تفصیل بیشتری بررسی شده است.

الف- ویژگی های مربوط به "اداره کلاس" معلم کارآمد:

مهم ترین ویژگی های مربوط به اداره کلاس که بر اساس مطالعات پیشینه در این تحقیق مد نظر بوده اند از جنبه های ذیل بررسی شده اند:

۱- **ویژگی های مربوط به "ارتباطات بین فردی و روابط انسانی" در اداره کلاس**، شامل: برقراری ارتباط مثبت و موثر با دانش آموزان؛ برقراری ارتباط حسنه با والدین؛ برقراری ارتباط موثر با مدیر و سایر همکاران جهت اداره کلاس؛ استفاده از مشارکت گروهی دانش آموزان؛ یادگیری اسامی دانش آموزان؛ شناخت و درک صحیح دانش آموزان؛ انعطاف پذیری و تطبیق فرایند کلاس با مقتضای محیط.

۲- **ویژگی های مربوط به "عوامل کنترلی" در اداره کلاس**، شامل: بکارگیری صحیح سیستم تشویق و تنبیه مانند تشویق دانش آموزان، عدم تنبیه و عدم تحقیر دانش آموزان؛ جلوگیری از انضباط خشک و بی روح در اداره کلاس؛ وضع مقررات خاص برای اداره کلاس و آگاهی دادن دانش آموزان از آن مقررات؛ پیشگیری از رفتارهای نامطلوب؛ جلوگیری از بی انضباطی دانش آموزان.

۳- **ویژگی های مربوط به "عوامل انگیزشی" در اداره کلاس**، شامل: جلب توجه و ایجاد انگیزه در دانش آموزان؛ ایجاد محیط یادگیری جذاب از نظر فیزیکی و روانی؛ رعایت اعتدال در آزادی عمل دانش آموزان؛ ایجاد کلاسی خوشایند، امن و لذت بخش برای دانش آموزان؛ تامین فرصت های برابر یادگیری؛ تشویق دانش آموزان به نظم و همچنین ارزش گذاری برای نظم.

ب- ویژگی های مربوط به "روش تدریس" معلم کارآمد:

مهم ترین ویژگی های مربوط به روش تدریس، بر اساس مطالعات پیشینه که در این تحقیق مد نظر بوده و بررسی شده اند در ارتباط با "دانش آموز، موضوع درسی و منابع و امکانات موجود" به شرح ذیل تقسیم بندی شده اند:

۱- **در "ارتباط با دانش آموز"**، شامل: توجه به تفاوت های فردی و ظرفیت یادگیری هر دانش آموز؛ استفاده از اصول روانشناسی یادگیری و تدریس؛ سازماندهی فعالیت های دانش آموزان؛ استفاده از یادگیری مشارکتی و فعال نمودن کلاس؛ تشویق آنان به ابداع و نوآوری.

۲- **در "ارتباط با موضوع درس"**، شامل: تاکید بر فهم و درک مطالب درسی نه حفظ آن؛ داشتن برنامه ای منظم و از پیش تعیین شده در ارتباط با درس و تدریس (ارائه طرح درس)؛ تکرار نمودن درس؛ مطالعه مستمر در ارتباط با درس؛ تاکید بر فعال کردن شاگرد روی موضوع؛ تسلط بر محتوا و موضوعات درسی.

۳- **در "ارتباط با منابع و امکانات موجود"**، شامل: تدارک امکانات برای استفاده از روش های جدید، متنوع و جذاب در تدریس؛ شناسایی و معرفی منابع به دانش آموزان؛ مطالعه منابع خارج از درس؛ استفاده از فن آوری های روز در تدریس؛ تدارک و استفاده از بازدید و گردش علمی به عنوان روش تدریس؛ سازماندهی مواد و وسائل؛ استفاده خلاق از وسایل؛ استفاده بهینه از زمان؛ ایجاد فضای مناسب برای تمرین آموخته ها؛ تدارک و استفاده از آموزش های جبرانی و فوق برنامه در حد امکانات موجود.

روش های تجزیه و تحلیل داده ها

در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده از پرسشنامه، از روش های آمار توصیفی از فراوانی، درصد فراوانی، و از روش های آمار استنباطی از آزمون مجذور کای (خیدو) جهت مقایسه نظرات استفاده گردید.

پیشینه تحقیقات

هولیس^۱ (۱۹۳۵) از تحقیقات بر روی بیش از ۸۰۰۰ دانش آموزانگلیسی دریافت، خصوصیات معلم خوب از نظر آنهابه ترتیب اهمیت عبارت بودند از: "توانایی معلم در توضیح مطالب مشکل از روی صبر و حوصله، دلسوزی و همدردی با آنان، خوش خلقی، رعایت اعتدال در سؤالات امتحانی و نمره دادن، بذله گویی، آمادگی برای پاسخ دادن به سؤالات آنان، علاقه زیاد به کار خود و توجه کامل به نظر کلاس". (هولیس، ۱۹۳۵)

کنفرانس سال ۱۹۶۲ معلمان برجسته امریکا، ویژگی های ذیل را برای معلم کارآمد برشمردند: ۱- بر موضوع درس تسلط کافی داشته باشد ۲- از مسائلی که بر موضوع درس ارتباط پیدامی کند آگاهی داشته باشد ۳- در برابر دانش جدید انعطاف پذیر باشد ۴- فرایند شایسته بودن و تحول را درک کند ۵- تفاوت های فردی را بشناسد ۶- رابط خوبی باشد ۷- دارای ذهنی کنجکاو باشد ۸- قابل حصول باشد ۹- متعهد باشد ۱۰- پر شور و حرارت باشد ۱۱- شوخ طبع باشد ۱۲- متواضع باشد ۱۳- ارزش فردیت خود را بشناسد ۱۴- دارای ایمان باشد ۱۵- صمیمی و ایمن باشد ۱۶- درستکار باشد ۱۷- شککیا و فهمیم باشد ۱۸- دقیق و مهربان باشد ۱۹- شجاع باشد ۲۰- احساس امنیت کند ۲۱- خلاق باشد ۲۲- جامع الاطراف باشد ۲۳- مایل به تلاش های تازه باشد ۲۴- انعطاف پذیر باشد ۲۵- معتقد به خدای تعالی باشد. (محمودی، ۱۳۷۷)

ویتنی^۲ (۱۹۶۹) در تحقیقی از طریق یک برنامه رادیویی، از دانش آموزان خواست به این سؤال پاسخ دهند: "معلمی که بیشتر از همه به من کمک کرده است". جمعاً ۱۴۰۰ نفر از دانش آموزان به این سؤال پاسخ دادند. پاسخ ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت تا مشخصاتی که به وسیله اکثریت دانش آموزان ذکر شده بود مشخص شود. این مشخصات که معرف یک معلم خوب بود عبارت است از: "مهربانی، فهم و درک، علاقه شدید، شوخ طبعی، دموکرات بودن، رعایت انصاف، همکاری و صبر و حوصله". به دنبال این تحقیق در مطالعه دیگری "خصوصیات منفی" معلمان مورد بررسی قرار گرفت که این خصوصیات عبارت بودند از: "کم صبری و بی حوصلگی، بداخلاقی، تقاضای بیجا و غیر منطقی، رفتار غیر دوستانه و صورت و ظاهر ناخوشایند". (مقدم، ۱۳۶۴)

اورستون و اسمیلای^۳ (۱۹۸۷) پس از مرور تحقیقات مربوط به مقایسه معلمان کارآمد و نا کارآمد به این نتیجه رسیدند که، معلمان کارآمد بسیار سازمان یافته تر عمل می کنند و دانش آموزان خود را خیلی روشن تر توجیه می کنند که چه کاری را چگونه آن را انجام دهند؛ یعنی معلمان کارآمد قادرند آنچه را که دانش آموزان باید فرا گیرند به آنان منتقل سازند. (خرازی، ۱۳۸۲)

تحقیقات زیو^۴ (۱۹۸۸)، دروز و الیس^۴ (۱۹۹۶) نشان داد، سخنرانی های پشت سر هم و خشک، کسل کننده هستند و دانش آموزان را به درس بی توجه می کنند و معلمان کارآمدی که از "شوخی" استفاده می کنند، پیشرفت دانش آموزان را افزایش می دهند. (سید محمدی، ۱۳۸۵)

احمدی^۵ (۱۳۶۹) در مطالعه ای بر روی دانش آموزان شهر اصفهان، در مورد ویژگی هایی که تمایل دارند، معلمانشان دارا باشند، دریافت: ۹۹ درصد از دانش آموزان "تنبیه بدنی را به شدت محکوم کردند"؛ ۷۹ درصد آنان خواستار "عدم تبعیض" معلمان به خصوص در نمره دادن و اعمال نظریکسان نسبت به دانش آموزان بودند؛ ۵۹ درصد دانش آموزان به "تسلط معلم در موضوع مورد تدریس، داشتن قدرت بیان و تفهیم مطالب" معتقد بودند؛ ۵۴ درصد آنان "ایجاد نظم و انضباط در کلاس" را مهم ترین امتیاز معلم ذکر کردند (کرباسی - وکیلان، ۱۳۷۹). همچنین در تحقیق میرزایی و همکاران (۱۳۷۱)، ۷۱/۸۸ درصد دانش آموزان موفق، عامل اصلی پیشرفت خود را در "نحوه تدریس" معلمان خود ذکر کرده اند.

شیخ الاثم^۶ (۱۳۷۲)، در تحقیقات خویش ویژگی های معلم مطلوب را از دیدگاه ۶۰۰ نفر از دانش آموزان سال سوم دبیرستان های دخترانه تهران مورد بررسی قرار داده که خلاصه نتایج به این شرح است: ۱- ویژگی های "تسلط بر مطالب درسی، قدرت بیان، تدریس بر اساس برنامه ریزی دقیق، علاقه به مطالعه علمی و کسب معلومات جدید، استفاده از تشویق، فعال و پر تحرک بودن، رفتار عادلانه و عدم اعمال تبعیض، روابط اجتماعی مطلوب و موثر با دیگران، خوش برخورد بودن، قابل اتکا بودن، با گذشت بودن، منطقی بودن و رسیدگی به مشکلات دانش آموزان" برای معلم ضروری

1 - Hollis

2 - White

3 - Evertson and Smylie

4 - Ziv-Droz and Ellis

شناخته می شوند ۲- اکثر دانش آموزان داشتن خصوصیتی چون "رعایت ادب و نزاکت، منظم بودن، احترام به دانش آموزان، پاسخ های دقیق به دانش آموزان، سعی و تلاش در راه تفهیم عمیق مطالب به آنان، دلسوز و مهربان بودن، وقت شناسی، ظاهری آراسته و مرتب، علاقه به شغل معلمی، تواضع و فروتنی، شوخ طبعی و وفای به عهد" را برای معلم مطلوب خود ضروری شمردند. ۳- از نظرویزگی های شخصیتی، معلمان مطلوب دانش آموزان، افرادی "خونگرم، خوش خلق، علاقه مند به دیگران، خوشرو، اجتماعی، سازش ناپذیر، با پشتکار، دارای حس مسئولیت، برخورداری از ثبات عاطفی، قابل اعتماد، پای بند به اصول اخلاقی، منطقی، دارای دقت عمل، برخورداری از توانایی کنترل و مهار احساسات و رفتار خود" محسوب می شود. (شیخ الاثم، ۱۳۷۲)

محمودی (۱۳۷۷) ویژگی های معلم اثربخش را از دیدگاه ۴۰۲ نفر از دانش آموزان پسر و دختر دبیرستان های شهرستان شهریار مورد بررسی قرار داد و دریافت، معلم اثربخش در حد بالائی از ویژگی های ذیل برخوردار است: "تمام دانش آموزان را از توجه و یاری خود برخوردار می سازد، از نظرات آنان با روی باز استقبال می کند، محیط امن در کلاس بوجود می آورد، الگوی مناسبی برای دانش آموزان می باشد، از شیوه های متنوع در تدریس استفاده می نماید، با تشویق، سطح اعتماد به نفس آنان را بالا می برد، با بحث و گفتگو کلاس را پویا و فعال می نماید". (محمودی، ۱۳۷۷)

نتایج تحقیق

ج

نتیجه گیری براساس اهداف ویژه پژوهش

هدف اول پژوهش، بررسی دیدگاه دانش آموزان دختر و پسر پایه سوم راهنمایی، در مورد صفات و ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد است که پس از بررسی و تحلیل پاسخ های دانش آموزان، نتایج ذیل بدست آمد:

اکثریت دانش آموزان هر دو گروه اهمیت زیادی برای ویژگی های شخصیتی معلم قائلند و در مجموع دانش آموزان پسر ۱/۶ درصد بیشتر به این ویژگی ها معتقدند. از نظر دانش آموزان پسر و از میان ۱۶ ویژگی مورد نظر، به ترتیب ویژگی های "رفتار با محبت، خندان و خوشرو، مذهبی و مومن و مسلمان بودن، الگو و سرمشق بودن و عدالت داشتن" و از نظر دانش آموزان دختر، به ترتیب ویژگی های "مذهبی و مومن و مسلمان بودن، عدالت، رازداری، خندان و خوشرو بودن و رفتار با محبت داشتن" بیشترین اهمیت را دارند. همچنین از نظر دانش آموزان پسر ویژگی های "وضع ظاهری، بومی و همشهری بودن و غمخواری" و از نظر دانش آموزان دختر ویژگی های "وضع ظاهری، بومی بودن و انتظارات معقول داشتن" کمترین اهمیت را دارند. نکته قابل توجه اینکه، ویژگی مذهبی و مومن بودن معلم نه تنها در صد خیلی بالائی را از نظر هر دو گروه دانش آموزان بدست آورده، بلکه، هیچ مخالفتی نیز از نظر هر دو گروه برای این ویژگی مشاهده نگردید که نشان از اهمیت زیاد مومن و مسلمان بودن معلم را دارد. در مورد ویژگی عدالت معلم نیز از سوی دانش آموزان دختر مخالفتی دیده نمی شود و تنها ۱/۹ درصد پسران نظر مخالف دارند.

هدف دوم پژوهش، مقایسه بین نظرات و دیدگاه های دانش آموزان پسر و دختر کلاس سوم راهنمایی درباره ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد است که برای دستیابی به این هدف، نظرات و دیدگاه های دانش آموزان، ابتدا به صورت کلی، سپس از جنبه های مختلف مورد نظر، بررسی و مقایسه شده اند. نتایج بدست آمده به این شرح است:

جدول شماره (۱) - توزیع فراوانی و درصد فراوانی پاسخ های دانش آموزان پسر و دختر در مورد ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد

نگرش ها		کاملاً موافق		موافق		بی نظر		مخالف		کاملاً مخالف		جمع کل	
		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
ویژگی ها		جنسیت	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	درصد

جمع	پسر	۸۷	۸۲/۹	۱۲	۱۱/۴	۵	۴/۸	۱	۱	-	-	۱۰۵	۱۰۰
۱۶ ویژگی شخصیتی	دختر	۷۵	۶۸/۸	۲۶	۲۳/۹	۶	۵/۵	۱	۱	۰/۹	۱	۱۰۹	۱۰۰

$$a = 0.05$$

$$df=4$$

$$X^2=7.06$$

طبق جدول شماره (۱)، مقایسه کلی ویژگی های شخصیتی نشان می دهد که، اهمیت ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد برای دانش آموزان پسر به میزان ۱/۶ درصد بیشتر از دانش آموزان دختر است و از نظر آماری، میان نگرش دانش آموزان دختر و پسر نسبت به ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد، به صورت کلی تفاوت معنی داری وجود ندارد. اما مقایسه جنبه های مختلف ویژگی های شخصیتی، به شرح ذیل است:

مقایسه ویژگی های مربوط به جنبه "مذهبی و اخلاقی" و جنبه "اجتماعی" معلم کارآمد، نشان می دهد که، میان نگرش دانش آموزان پسر و دختر نسبت به این ویژگی ها تفاوت معنی داری وجود ندارد. ولیکن، مقایسه ویژگی های جنبه های "عاطفی" و "ذهنی" و "ظاهری و جسمانی" معلم کارآمد، نشان می دهد که، میان نگرش دانش آموزان پسر و دختر نسبت به این ویژگی ها تفاوت معنی داری وجود دارد.

هدف سوم پژوهش، بررسی دیدگاه دانش آموزان پسر و دختر سوم راهنمایی در مورد ویژگی های مربوط به صلاحیت های حرفه ای معلم کارآمد است که برای دستیابی به این هدف، نظرات و دیدگاه های دانش آموزان در مورد دو ویژگی مربوط به "اداره کلاس و روش تدریس" بررسی شده اند که نتایج بدست آمده از تحقیق در ارتباط با این هدف به شرح ذیل است:

در مورد ویژگی های مربوط به "اداره کلاس"، اکثر دانش آموزان هر دو گروه اهمیت زیادی برای این ویژگی ها قائلند. از نظر دانش آموزان پسر و از میان ۱۲ ویژگی مورد نظر، به ترتیب ویژگی های "شناخت و درک صحیح دانش آموزان، ایجاد محیط یادگیری جذاب و عدم تحقیر دانش آموزان" و از نظر دانش آموزان دختر به ترتیب، ویژگی های "ایجاد محیط یادگیری جذاب، عدم تحقیر دانش آموزان و ایجاد محیط آرام و امن" بیشترین اهمیت را دارند. همچنین از نظر دانش آموزان پسر، به ترتیب ویژگی های "اعتدال در آزادی، بکارگیری سیستم صحیح تشویق و تنبیه، ارتباط با اولیاء و ارتباط با همکاران" و از نظر دانش آموزان دختر، به ترتیب ویژگی های "اعتدال در آزادی، بکارگیری سیستم صحیح تشویق و تنبیه، ارتباط با اولیاء و یادگیری اسامی دانش آموزان" کمترین اهمیت را دارند. نکته قابل توجه اینکه، هر دو گروه دانش آموزان برای ویژگی "عدم تحقیر دانش آموزان" اهمیت زیادی قائل شده اند. همچنین، هر دو گروه دانش آموزان کمترین اهمیت را برای ویژگی "اعطاء آزادی معقول" در کلاس درس قایل شده اند.

در بررسی ویژگی های مربوط به "روش تدریس" همان گونه که نتایج نشان می دهد، اکثر قریب به اتفاق هر دو گروه دانش آموزان اهمیت زیادی برای این ویژگی ها قائلند و معتقدند ویژگی های مربوطه برای معلم، مهم و ضروری هستند. از نظر دانش آموزان پسر و از میان ۱۲ ویژگی مورد نظر، به ترتیب ویژگی های "تسلط بر موضوع درس، تدارک روش های متنوع و جذاب در تدریس، تکرار درس، استفاده از باز دید و گردش علمی" و از نظر دانش آموزان دختر به ترتیب، ویژگی های "تکرار درس، تشویق به مطالعه منابع خارج از کتاب در ارتباط با درس، تدارک آموزش جبرانی، استفاده از باز دید و گردش علمی" بیشترین اهمیت را دارند. همچنین از نظر دانش آموزان پسر، به ترتیب ویژگی های "تاکید بر فهم و درک محتوا، تشویق به مطالعه منابع خارج از کتاب در ارتباط با درس، تشویق به ابداع و نوآوری" و از نظر دانش آموزان دختر، به ترتیب ویژگی های "استفاده از فناوری های روز در تدریس، تاکید بر فهم و درک محتوا و استفاده بهینه از زمان تدریس" کمترین اهمیت را دارند. ویژگی "تکرار درس" از نظر هر دو گروه اهمیت زیادی دارد.

هدف چهارم پژوهش، مقایسه بین نظرات و دیدگاه های دانش آموزان پسر و دختر کلاس سوم راهنمایی درباره ویژگی های مربوط به صلاحیت های حرفه ای معلم کارآمد است که برای دستیابی به این هدف، نظرات و دیدگاه های دانش آموزان در مورد ویژگی های مربوط به اداره کلاس و روش تدریس، ابتداء به صورت کلی و سپس از جنبه های مختلف مورد، بررسی و مقایسه قرار گرفتند نتایج بدست آمده به شرح ذیل است:

۱- ویژگی های مربوط به اداره کلاس:

نگرش	کاملاً موافق	موافق	بی نظر	مخالف	کاملاً مخالف	جمع کل
------	--------------	-------	--------	-------	--------------	--------

ویژگی	جنس	فراوا	در	فراوا	در	فراوا	در	فراوا	در	فراوا	در	فراوا	در
	یت	نی	صد	نی	صد	نی	صد	نی	صد	نی	صد	نی	صد
جمع کل	پسر	۳۵	۳۳/۳	۵۷	۵۴/۳	۱۰	۱۰	۱۰	۱	۱	۲	۱/۹	۱۰۵
۱۲ویژگی اداره کلاس	دختر	۵۸	۵۳/۲	۳۷	۳۳/۹	۱۰	۹	۳	۲/۸	۱	۰/۹	۱۰۹	۱۰۰

جدول شماره (۲) - توزیع فراوانی و درصد فراوانی پاسخ های دانش آموزان پسر و دختر در مورد ویژگی های اداره کلاس معلم

$$a = 0/05$$

$$df=4$$

$$X^2=11/16$$

طبق جدول شماره (۲)، از نظر آماری میان نگرش دانش آموزان دختر و پسر نسبت به ویژگی های اداره کلاس، به صورت کلی، تفاوت معنی داری وجود دارد. ولیکن در جنبه های مختلف جداگانه، مقایسه ویژگی های مربوط به جنبه "ارتباطات بین فردی و روابط انسانی اداره کلاس"، و "عوامل انگیزشی و عوامل کنترلی اداره کلاس" نشان می دهد که، میان نگرش دانش آموزان پسر و دختر نسبت به این ویژگی ها تفاوت معنی داری وجود ندارد.

۲- ویژگی های مربوط به روش تدریس:

جدول شماره (۳) - توزیع فراوانی و درصد فراوانی پاسخ های دانش آموزان پسر و دختر در مورد ویژگی های روش تدریس معلم کارآمد

نگرش		کاملاً موافق		موافق		بی نظر		مخالف		کاملاً مخالف		جمع کل	
ویژگی	جنسیت	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
جمع کل	پسر	۴۹	۴۶/۷	۴۵	۴۲/۹	۸	۷/۷	۳	۲/۹	۱	۱	۱۰۵	۱۰۰
۱۲ویژگی روش تدریس	دختر	۶۵	۵۹/۶	۳۲	۲۹/۴	۷	۶/۴	۲	۱/۹	۲	۱/۹	۱۰۹	۱۰۰

$$a = 0/05$$

$$df=4$$

$$X^2=4/98$$

در مقایسه ویژگی های مربوط به "روش تدریس" همان گونه که جدول شماره (۳) نشان می دهد، از نظر آماری، میان نگرش دانش آموزان دختر و پسر نسبت به ویژگی های روش تدریس معلم کارآمد، به صورت کلی تفاوت معنی داری وجود ندارد. اما مقایسه دیدگاه های دانش آموزان پسر و دختر در مورد ویژگی های مربوط به روش تدریس "در ارتباط با دانش آموزان" و "در ارتباط با منابع و امکانات" نشان می دهد که، از نظر آماری میان نگرش دانش آموزان پسر و دختر نسبت به این ویژگی ها تفاوت معنی داری وجود دارد. ولیکن از نظر ویژگی های مربوط به روش تدریس "در ارتباط با موضوع درس"، نتایج تحقیق حاکی از آن است که، میان نگرش دانش آموزان پسر و دختر نسبت به این ویژگی ها تفاوت معنی داری وجود ندارد.

هدف پنجم پژوهش، بررسی دیدگاه اولیاء دانش آموزان پایه سوم راهنمایی، در مورد صفات و ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد، به طور کلی

و همچنین از جنبه های مختلف می باشد که، نتایج زیر بدست آمد.

اکثر قریب به اتفاق اولیاء، اهمیت زیادی برای ویژگی های شخصیتی معلم قائلند. از نظر اولیاء ویژگی های "مذهبی و مومن بودن، رفتار با محبت داشتن، خندان و خوش رو بودن، قدرت بیان، عدالت داشتن و الگو و سرمشق بودن" اهمیت بیشتر و ویژگی های "بومی بودن، وضع ظاهری، غمخواری و انتقاد پذیری" اهمیت کمتری دارند. نکته قابل توجه اینکه ویژگی مذهبی و مومن بودن معلم هیچ مخالفی نداشته و فقط ۴ نفر از اولیاء یعنی ۱/۹ درصد آنان در این زمینه بی نظر بودند. در مورد ویژگی بومی و همشهری بودن معلم در مجموع ۱۵ درصد اولیاء، نظر مخالف داشته ۲۴/۸ درصد آنها در این زمینه بی نظر بوده اند. ۶۱/۸ درصد اولیاء معتقدند معلم باید با فرهنگ دانش آموزان آشنا باشد و به اصطلاح بومی و همشهری با دانش آموزان باشد. در مجموع، در پاسخ به این هدف باید گفت که با توجه به این که ۸۳/۶ درصد اولیاء گزینه کاملاً موافق و ۱۱/۷ درصد اولیاء گزینه موافق را برگزیده اند، پس دیدگاه اکثر اولیاء نسبت به ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد که مدنظر بوده، مثبت تلقی می شود.

بررسی ویژگی های مربوط به جنبه "مذهبی و اخلاقی" معلم کارآمد، نشان می دهد؛ از نظر اولیاء، ویژگی های مذهبی و مسلمان بودن، رازداری و عدالت معلم باتوجه به درصدهای انتخابی، همگی برای معلم ضروری اند. بدون تردید هر سه ویژگی مذهبی و مسلمان بودن، عدالت و رازداری از نظر جامعه اسلامی جزء مهمترین ویژگی های انسانی است که معلمان باید خود را به آن آراسته نمایند.

در بررسی ویژگی های مربوط به جنبه "اجتماعی" معلم کارآمد، نتایج تحقیق نشان می دهد که، از مجموع ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد و از جنبه اجتماعی که مورد نظر محقق بوده، از نظر اولیاء بیشترین فراوانی مربوط به ویژگی قدرت بیان و کمترین فراوانی مربوط به ویژگی بومی و همشهری بودن است.

از نظر ویژگی های مربوط به جنبه "عاطفی"، در مجموع ۸۲/۲ درصد اولیاء موافق این ویژگی ها برای معلم کارآمد هستند. از نظر اولیاء بیشترین فراوانی مربوط به ویژگی رفتار محبت آمیز و کمترین فراوانی مربوط به ویژگی غمخواری است. ویژگی علاقه به حرفه معلمی نیز، برای معلمان بسیار با اهمیت است. ویژگی های رفتار محبت آمیز و با گذشت بودن نیز از نظر اولیاء مهم و ضروری قلمداد شده است. دلسوزی و همدردی (غمخواری) معلم نیز می تواند برای دانش آموزان با اهمیت باشد، چون از نظر عاطفی آنان احساس آرامش و امنیت می کنند. به طوری که تنها ۱۸/۲ درصد اولیاء در مورد این ویژگی نظری نداشته و یا مخالف بوده اند و بقیه موافق این ویژگی برای معلم هستند.

بررسی ویژگی های مربوط به جنبه "ذهنی" معلم کارآمد، نشان می دهد که، هر دو ویژگی انتقاد پذیری و انتظارات معقول داشتن، از نظر اولیاء مهم قلمداد شده است که لازم است معلمان، تحمل خود را در برابر انتقادات دانش آموزان و سایرین بالا ببرند و ویژگی انتقاد پذیری را در خود تقویت نمایند. همچنین معلمان باید انتظارات خود را به اطلاع دانش آموزان برسانند و سقف انتظارات خود را مثبت و معقول نمایند.

از نظر ویژگی های مربوط به جنبه "ظاهری و جسمانی" معلم کارآمد، نتایج تحقیق حاکی از آن است که، اکثر اولیاء نسبت به این ویژگی ها اعتقاد مثبت دارند و در مجموع ۸۸/۳ درصد اولیاء این ویژگی ها را برای معلم ضروری می دانند و ۷/۹ درصد آنان در این زمینه نظری نداشته و مابقی مخالف می باشند. از نظر اولیاء از مجموع ویژگی های شخصیتی مورد نظر معلم کارآمد، از جنبه ظاهری و جسمانی، بیشترین فراوانی مربوط به ویژگی خندان و خوشروئی معلم و کمترین فراوانی مربوط به ویژگی وضع ظاهری است.

هدف ششم پژوهش، بررسی دیدگاه اولیاء دانش آموزان پایه سوم راهنمایی در مورد ویژگی های مربوط به صلاحیت های حرفه ای معلم کارآمد است که برای دستیابی به این هدف، نظرات اولیاء در مورد دو ویژگی مربوط به "اداره کلاس و روش تدریس"، ابتداء به صورت کلی و سپس از جنبه های مختلف مورد نظر محقق، بررسی شده اند که نتایج بدست آمده به شرح ذیل است :

در مورد ویژگی های مربوط به "اداره کلاس"، اکثر اولیاء اهمیت زیادی برای این ویژگی ها قائلند، به نحوی که ۸۹/۸ درصد اولیاء موافق این ویژگی ها هستند. از نظر اولیاء و از میان ۱۲ ویژگی مورد نظر، ویژگی های "ایجاد محیط یادگیری جذاب، ایجاد محیط آرام و امن، عدم تحقیر دانش آموزان، ارتباط با اولیاء، مشارکت گروهی در فعالیت ها و ایجاد انگیزه یادگیری" اهمیت بیشتر و ویژگی های "یادگیری اسامی دانش آموزان، اعتدال در آزادی، و شناخت و درک صحیح دانش آموزان" اهمیت کمتری دارند. ویژگی های بکارگیری سیستم تشویق و تنبیه و عدم بکارگیری انضباط خشک و بی روح در اداره کلاس در حد وسط قرار دارند.

بررسی ویژگی های مربوط به جنبه "ارتباطات بین فردی و روابط انسانی اداره کلاس"، نتایج نشان می دهد که از نظر اولیاء بیشترین اهمیت مربوط به ویژگی ارتباط مناسب و همیشگی با والدین و کمترین اهمیت مربوط به ویژگی یادگیری اسامی دانش آموزان است. همان طور که نتایج نشان می دهد، از نظر اولیاء ویژگی ارتباط با والدین، اهمیت زیادی دارد به طوری که ۹۲/۱ درصد اولیاء موافق این ویژگی اند و این نکته برداشت می شود که اولیاء دوست دارند، معلمان با آنها تعامل بیشتری داشته باشند و از اعمال و رفتار و فعالیت های درسی و غیر درسی فرزندانشان در مدرسه اطلاعات بیشتری کسب نمایند. ویژگی های شناخت و درک دانش آموزان، مشارکت کردن در فعالیت ها و ارتباط با همکاران نیز باتوجه به درصدهای انتخابی از سوی اولیاء مهم قلمداد شده است.

در بررسی ویژگی های مربوط به "عوامل انگیزشی اداره کلاس"، نتایج نشان می دهد که اکثر اولیاء (۸۸/۸ درصد) اعتقاد زیاد و گرایش مثبتی نسبت به این ویژگی ها دارند. انگیزه یکی از مهم ترین عناصر یادگیری است؛ در نتیجه معلمان کارآمد، باید با راه های ایجاد انگیزه در دانش آموزان آشنائی کامل داشته باشند. ایجاد محیط جذاب یادگیری، ایجاد انگیزه یادگیری و دادن آزادی های معقول، تنها، تعدادی از عوامل انگیزشی هستند که معلمان باید با استفاده مناسب از آنها دانش آموزان را در فعالیت ها درگیر کنند. از بین چهار ویژگی مورد نظر در این زمینه ویژگی های ایجاد محیط یادگیری جذاب

و ایجاد محیط امن یادگیری از نظر اولیاء مهم تر جلوه کرده اند و ویژگی های ایجاد انگیزه یاد گیری و اعطای آزادی معقول از نظر اهمیت در رتبه های بعدی قرار دارند.

بررسی ویژگی های مربوط به "عوامل کنترلی اداره کلاس"، نشان می دهد اکثر اولیاء گرایش مثبتی نسبت به این ویژگی ها دارند و تنها ۱۴/۵ درصد آنان موافق این ویژگی ها برای معلم نیستند. از مجموع ویژگی های مربوط به عوامل کنترلی اداره کلاس، از نظر اولیاء ویژگی عدم تحقیر دانش آموزان توسط معلم مهمترین ویژگی معرفی شده به طوری که ۹۲/۱ درصد اولیاء تحقیر دانش آموزان توسط معلم را محکوم می کنند و نسبت به پیامدهای منفی آن هشدار می دهند.

بررسی ویژگی های مربوط به "روش تدریس" به صورت کلی، نشان می دهد، اکثر اولیاء اهمیت زیادی برای این ویژگی ها قائلند. در مجموع فقط ۱/۹ درصد اولیاء، معتقدند که ویژگی های مربوط به روش تدریس، برای یک معلم کارآمد ضروری نیست و ۷ درصد اولیاء هم در این زمینه نظری ندارند.

در بررسی ویژگی های مربوط به روش تدریس، "در ارتباط با دانش آموزان"، نتیجه می شود که، ۸۸/۳ درصد به ویژگی تشویق به مطالعه منابع خارج از کتاب در ارتباط با درس و ۸۲/۷ درصد به توجه به تفاوت های فردی و ۸۴/۶ درصد به تشویق به ابداع و نوآوری اعتقاد دارند.

بررسی ویژگی های مربوط به روش تدریس معلم کارآمد "در ارتباط با موضوع درس"، نشان می دهد که، ویژگی های تکرار درس توسط معلم با ۹۳/۴ درصد، تاکید بر درک و فهم محتوا با ۸۰/۸ درصد است و تسلط بر موضوع درس با ۹۳ درصد و ارائه طرح درس با ۹۱/۷ درصد، همگی از نظر اولیاء خیلی مهم جلوه کرده اند. فقط ۱۹/۲ درصد اولیاء در زمینه درک و فهم محتوا نظر موافق ندارند و بی نظریا مخالف اند.

بررسی ویژگی های مربوط به روش تدریس معلم کارآمد، "در ارتباط با منابع و امکانات موجود"، نشان می دهد که، اکثر اولیاء اعتقاد زیادی نسبت به این ویژگی دارند و در مجموع کل ویژگی ها، ۸۶/۵ درصد موافق و ۱۳/۵ درصد بی نظر و یا مخالفند. از مجموع ویژگی های مربوط به روش تدریس، در ارتباط با منابع و امکانات موجود که مورد نظر محقق بوده، از نظر اولیاء بیشترین فراوانی مربوط به ویژگی تدارک آموزش های جبرانی و کمترین فراوانی مربوط به ویژگی تدارک گردش علمی و بازدید توسط معلم است.

هدف هفتم پژوهش، مقایسه بین نظرات و دیدگاه های اولیاء و دانش آموزان سوم راهنمایی درباره ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد است که برای دستیابی به این هدف، دیدگاه های اولیاء و دانش آموزان در مورد ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد، ابتدا به صورت کلی و سپس از جنبه های مختلف مورد نظر، بررسی و مقایسه شده اند که نتایج بدست آمده در ارتباط با این هدف به این شرح است:

جدول شماره (۴) - توزیع فراوانی و درصد فراوانی پاسخ های اولیاء و دانش آموزان در مورد ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد

نگرش		کاملا موافق		موافق		بی نظر		مخالف		کاملا مخالف		جمع کل	
ویژگی	آزموننی ها	فراوا	درصد	فراوا	درصد	فراوا	درصد	فراوا	درصد	فراوا	درصد	فراوا	درصد
اولیاء	۱۷۹	۸۳/۶	۲۵	۱۱/۷	۸	۳/۷	۲	۰/۹	-	-	-	۲۱۴	۱۰۰
	جمع	دانش آموزان	۱۶۲	۷۵/۷	۳۸	۱۷/۸	۱۱	۵/۱	۲	۰/۹	۱	۰/۵	۲۱۴

$$a = 0.05$$

$$df = 4$$

$$X^2 = 4.98$$

مقایسه کلی ویژگی های شخصیتی طبق جدول شماره (۴)، نشان می دهد از نظر آماری، میان نگرش اولیاء و دانش آموزان نسبت به ویژگی های شخصیتی، به صورت کلی تفاوت معنی داری وجود ندارد. ولیکن در جنبه های مختلف

مقایسه ویژگی های "مذهبی و اخلاقی" و "جنبه ظاهری و جسمانی" معلم کارآمد، نشان می دهد، میان نگرش اولیاء و دانش آموزان از نظر آماری تفاوت معنی داری وجود ندارد.

مقایسه ویژگی های مربوط به جنبه های "اجتماعی" و "عاطفی" و "ذهنی" معلم کارآمد، نشان می دهد که، از نظر آماری میان نگرش اولیاء و دانش آموزان نسبت به این ویژگی ها تفاوت معنی داری وجود دارد.

هدف هشتم پژوهش، مقایسه بین نظرات و دیدگاه های اولیاء و دانش آموزان کلاس سوم راهنمایی درباره ویژگی های مربوط به صلاحیت های حرفه ای معلم کارآمد است که برای دستیابی به این هدف، نظرات و دیدگاه های اولیاء و دانش آموزان، ابتدا به صورت کلی، سپس از جنبه های مختلف مورد نظر محقق، بررسی و مقایسه شده اند که نتایج بدست آمده به شرح ذیل است:

جدول شماره (۵) - توزیع فراوانی و درصد فراوانی پاسخ های اولیاء و دانش آموزان در مورد ویژگی های مربوط به اداره کلاس

نگرش		کاملاً موافق		موافق		بی نظر		مخالف		کاملاً مخالف		جمع کل	
ویژگی	جنسیت	فراوا	درصد	فراوا	درصد	فراوا	درصد	فراوا	درصد	فراوا	درصد	فراوا	درصد
جمع کل	اولیاء	۱۵۴	۷۲	۳۸	۱۷/۸	۱۸	۸/۴	۲	۰/۹	۲	۰/۹	۲۱۴	۱۰۰
	دانش آموزان	۹۳	۴۳/۴	۹۴	۴۳/۹	۲۰	۹/۳	۴	۱/۹	۳	۱/۴	۲۱۴	۱۰۰

$$a=0/05 \quad df=4 \quad X^2=39/76$$

مقایسه ویژگی های مربوط به "اداره کلاس"، طبق جدول شماره (۵) نشان می دهد، از نظر آماری، میان نگرش اولیاء و دانش آموزان نسبت به این ویژگی ها، به صورت کلی، تفاوتی معنی دار وجود دارد. و در مجموع، اولیاء به میزان ۲/۵ درصد بیشتر از دانش آموزان تحت تاثیر این ویژگی ها هستند.

از نظر مقایسه ویژگی های مربوط به جنبه "ارتباطات بین فردی و روابط انسانی اداره کلاس"، نتایج تحقیق حاکی از آن است که، میان نگرش اولیاء و دانش آموزان نسبت به این ویژگی ها تفاوت معنی داری وجود دارد.

در مقایسه ویژگی های مربوط به "عوامل انگیزشی اداره کلاس"، نتایج تحقیق نشان می دهد که، از نظر آماری میان نگرش اولیاء و دانش آموزان نسبت به این ویژگی تفاوت معنی داری وجود دارد. در مجموع، اعتقاد دانش آموزان به این امر ۱/۴ درصد بیشتر از اولیاء است.

در مقایسه ویژگی های مربوط به "عوامل کنترلی اداره کلاس"، نتایج تحقیق حاکی از آن است که، میان نگرش اولیاء و دانش آموزان نسبت به ویژگی ها تفاوت معنی داری وجود دارد. و در مجموع، اعتقاد دانش آموزان به این امر ۲/۷ درصد بیشتر از اولیاء است.

در مورد ویژگی های مربوط به "روش تدریس" همان گونه که جدول شماره (۶) نشان می دهد، اکثریت هر دو گروه اهمیت زیادی برای این ویژگی ها قائلند.

جدول شماره (۶) - توزیع فراوانی و درصد فراوانی پاسخ های اولیاء و دانش آموزان در مورد ویژگی های مربوط به روش تدریس معلم

نگرش		کاملاً موافق		موافق		بی نظر		مخالف		کاملاً مخالف		جمع کل	
ویژگی ها	جنسیت	فراوا	درصد	فراوا	درصد	فراوا	درصد	فراوا	درصد	فراوا	درصد	فراوا	درصد
جمع کل	اولیاء	۱۵۵	۷۲/۴	۴۰	۱۸/۷	۱۵	۷	۳	۱/۴	۱	۰/۵	۲۱۴	۱۰۰
	دانش آموزان	۱۱۴	۵۳/۳	۷۷	۳۶	۱۵	۷	۵	۲/۳	۳	۱/۴	۲۱۴	۱۰۰

$$a=0/05 \quad df=4 \quad X^2=19/44$$

از نظر آماری، میان نگرش اولیاء و دانش آموزان نسبت به ویژگی های روش تدریس معلم کارآمد، به صورت کلی تفاوتی معنی دار وجود دارد. و در مجموع اولیاء، به میزان ۱/۸ درصد بیشتر از دانش آموزان تحت تاثیر این ویژگی ها بوده اند. اما مقایسه ویژگی ها از جنبه های مختلف روش تدریس مورد نظر محقق به شرح ذیل است:

در مقایسه ویژگی های مربوط به روش تدریس "در ارتباط با دانش آموزان" و "در ارتباط با موضوع درس" و "در ارتباط با منابع و امکانات موجود"، نتایج تحقیق حاکی از آن است که، میان نگرش اولیاء و دانش آموزان نسبت به این ویژگی ها تفاوت معنی داری وجود دارد.

هدف نهم پژوهش، اولویت بندی ویژگی های معلم کارآمد از دیدگاه دانش آموزان پسر و دختر پایه سوم راهنمایی می باشد که برای دستیابی به این هدف، نظرات و دیدگاه های دانش آموزان پسر و دختر، در مورد ویژگی های معلم کارآمد ابتدایه صورت کلی و سپس از جنبه های مختلف مورد نظر محقق، بررسی و مقایسه شده اند که نتایج به شرح ذیل است:

جدول شماره (۷) - توزیع فراوانی و درصد فراوانی پاسخ های دانش آموزان به ویژگی های شخصیتی، اداره کلاس و روش تدریس

ردیف	گروه	نگرش و ویژگی	کاملاً موافق		موافق		بی نظر		مخالف		کاملاً مخالف		جمع کل	
			فراوا	درصد	فراوا	درصد	فراوا	درصد	فراوا	درصد	فراوا	درصد	فراوا	درصد
۱	پسر	شخصیتی	۸۷	۸۲/۹	۱۲	۱۱/۴	۵	۴/۸	۱	۱	-	-	۱۰۵	۱۰۰
		اداره کلاس	۳۵	۳۳/۳	۵۷	۵۴/۳	۱۰	۱۰	۱	۱	۲	۱/۹	۱۰۵	۱۰۰
		روش تدریس	۴۹	۴۶/۷	۴۵	۴۲/۹	۸	۷/۷	۳	۲/۹	۱	۱	۱۰۵	۱۰۰
۲	دختر	شخصیتی	۷۵	۶۸/۸	۲۶	۲۳/۹	۶	۵/۵	۱	۰/۹	۱	۰/۹	۱۰۹	۱۰۰
		اداره کلاس	۵۸	۵۳/۲	۳۷	۳۳/۹	۱۰	۹	۳	۲/۸	۱	۰/۹	۱۰۹	۱۰۰
		روش تدریس	۶۵	۵۹/۶	۳۲	۲۹/۴	۷	۶/۴	۲	۱/۹	۲	۱/۹	۱۰۹	۱۰۰

طبق جدول شماره (۷) و از مجموع ویژگی های معلم کارآمد، اولویت و ترتیب اهمیت ویژگی های معلم کارآمد، از نظر هر دو گروه دانش آموزان پسر و دختر همانند یکدیگر بوده این شرح است: الف) ویژگی های "شخصیتی" ب) ویژگی های مربوط به "روش تدریس" ج) ویژگی های مربوط به "اداره کلاس".

اولویت بندی ویژگی های "شخصیتی" معلم کارآمد از نظر دانش آموزان

برای دستیابی به این هدف، نظرات و دیدگاه های دانش آموزان پسر و دختر در پاسخ به سوالات ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد که به پنج دسته مورد نظر محقق تقسیم شده، بررسی و مقایسه شده اند که نتایج بدست آمده به ترتیب اولویت به این شرح است:

دانش آموزان پسر: ۱- ویژگی های مذهبی و اخلاقی ۲- ویژگی های اجتماعی ۳- ویژگی های عاطفی ۴- ویژگی های ذهنی ۵- ویژگی های ظاهری و جسمانی. **دانش آموزان دختر:** ۱- ویژگی های مذهبی و اخلاقی ۲- ویژگی های عاطفی ۳- ویژگی های اجتماعی ۴- ویژگی های ذهنی ۵- ویژگی های ظاهری و جسمانی.

اولویت بندی ویژگی های مربوط به "اداره کلاس" معلم کارآمد از نظر دانش آموزان

باتوجه به ویژگی های مربوط به اداره کلاس، نظرات دانش آموزان از سه جنبه بررسی شده اند که نتایج بدست آمده به ترتیب اولویت به این شرح است: **دانش آموزان پسر:** ۱- ویژگی های مربوط به عوامل انگیزشی اداره کلاس ۲- ویژگی های مربوط به روابط انسانی و ارتباطات بین فردی اداره کلاس ۳- ویژگی های مربوط به عوامل کنترلی اداره کلاس؛

دانش آموزان دختر: ۱- ویژگی های مربوط به عوامل انگیزشی اداره کلاس ۲- ویژگی های مربوط به عوامل کنترلی اداره کلاس ۳- ویژگی های مربوط به روابط انسانی و ارتباطات بین فردی اداره کلاس.

اولویت بندی ویژگی های مربوط به "روش تدریس" معلم کارآمد از نظر دانش آموزان

باتوجه به ویژگی های مربوط به روش تدریس معلم کارآمد، نظرات دانش آموزان نیز از سه جنبه بررسی شده اند که نتایج بدست آمده به ترتیب اولویت به این شرح است: **دانش آموزان پسر:** ۱- ویژگی های روش تدریس در ارتباط با موضوع درس ۲- ویژگی های روش تدریس در ارتباط با

منابع و امکانات موجود ۳- ویژگی های روش تدریس در ارتباط با دانش آموزان. **دانش آموزان دختر: ۱-** ویژگی های روش تدریس در ارتباط با موضوع درس ۲- ویژگی های روش تدریس در ارتباط با دانش آموزان ۳- ویژگی های روش تدریس در ارتباط با منابع و امکانات موجود.

هدف دهم پژوهش، اولویت بندی ویژگی های معلم کارآمد از دیدگاه اولیای دانش آموزان پایه سوم راهنمایی می باشد که برای دستیابی به این هدف نیز، از مجموع ویژگی های معلم کارآمد، ابتدا سه ویژگی شخصیتی، اداره کلاس و روش تدریس از دیدگاه اولیاء به صورت کلی و سپس از جنبه های مختلف مقایسه شده اند که نتایج بدست آمده به این شرح می باشد:

جدول شماره (۸) - توزیع فراوانی و درصد فراوانی پاسخ های اولیاء به ویژگی های شخصیتی، اداره کلاس و روش تدریس معلم کارآمد

ردیف	نگرش و ویژگی	کاملاً موافق		موافق		بی نظر		مخالف		کاملاً مخالف		جمع کل	
		فراوا	درص	فراوا	درص	فراوا	درص	فراوا	درص	فراوا	درص	فراوا	درص
طبق	شخصیتی	۱۷۹	۸۳/۶	۲۵	۱۱/۷	۸	۳/۷	۲	۰/۹	-	-	۲۱۴	۱۰۰
	اداره کلاس	۱۵۴	۷۲	۳۸	۱۷/۸	۱۸	۸/۴	۲	۰/۹	۲	۰/۹	۲۱۴	۱۰۰
	روش تدریس	۱۵۵	۷۲/۴	۴۰	۱۸/۷	۱۵	۷	۳	۱/۴	۱	۰/۵	۲۱۴	۱۰۰

جدول

شماره (۸) از مجموع پاسخ های اولیاء به سوالات شخصیتی، ترتیب اهمیت و اولویت ویژگی های معلم کارآمد، از نظرات اولیاء عبارت است از: ۱- ویژگی های شخصیتی ۲- ویژگی های مربوط به روش تدریس ۳- ویژگی های مربوط به اداره کلاس.

اولویت بندی ویژگی های "شخصیتی" معلم کارآمد از نظر اولیاء :

ترتیب اهمیت ویژگی های معلم کارآمد از نظر اولیاء و از جنبه های مختلف ویژگی های شخصیتی عبارت است از: ۱- ویژگی های مذهبی و اخلاقی ۲- ویژگی های اجتماعی ۳- ویژگی های عاطفی ۴- ویژگی های ظاهری و جسمانی ۵- ویژگی های ذهنی.

اولویت بندی ویژگی های مربوط به "اداره کلاس" معلم کارآمد از نظر اولیاء

ترتیب اهمیت و اولویت ویژگی های معلم کارآمد از نظر اولیاء و از جنبه های مختلف ویژگی های مربوط به اداره کلاس عبارت است از: ۱- ویژگی های مربوط به روابط انسانی و ارتباطات بین فردی اداره کلاس ۲- ویژگی های مربوط به عوامل انگیزشی اداره کلاس ۳- ویژگی های مربوط به عوامل کنترلی اداره کلاس.

اولویت بندی ویژگی های مربوط به "روش تدریس" معلم کارآمد از نظر اولیاء

ترتیب اهمیت و اولویت ویژگی های معلم کارآمد از نظر اولیاء و از جنبه های مختلف ویژگی های مربوط به روش تدریس عبارت است از: ۱- ویژگی های روش تدریس معلم در ارتباط با موضوع درس ۲- ویژگی های روش تدریس معلم در ارتباط با دانش آموزان ۳- ویژگی های روش تدریس معلم در ارتباط با منابع و امکانات موجود.

نتیجه گیری کلی

از نتایج بدست آمده از این پژوهش می توان نتیجه گیری نمود که:

۱- از دیدگاه دانش آموزان پسر و دختر و اولیای آنان معلم کارآمد فردی است که در حد بالایی، از ویژگی ها و توانمندی های ذیل برخوردار باشد. لازم به ذکر است که این ویژگی ها بیشترین نمرات را در پژوهش به دست آورده اند. معلم کارآمد: به طور کلی "انسان خوبی" است. فردی مومن، معتقد، خداشناس، رازدار و عادل است و زهر نظر لگو و سرمشق مناسبی برای دانش آموزان است. به حرفه معلمی عشق ورزیده، خندان، خوشرو و

مهربان است. رفتارش باشاگردان همواره توام با محبت، صمیمیت و احترام متقابل است. کلاس درس را برای دانش آموزان امن، خوشایند و لذت بخش می نماید. به طور مستمر مطالعه می کند تا بر موضوعات درسی تسلط داشته باشد. قدرت بیان و انتقال مطالب را دارد. در تدریس از روش های متنوع و جذاب استفاده می کند. به تفاوت های فردی و ظرفیت یادگیری دانش آموزان توجه می کند و تمامی آنها را در فعالیت های کلاسی شرکت می دهد. انعطاف پذیر است و تواضع و اخلاص دارد. شوخ طبع و باگذشت است. بردبار و توانمند است. شاگردان را به ابداع، نوآوری و ابتکار تشویق می نماید. همزمان با برنامه ریزی دقیق و منظم و ارائه طرح درس، فناوری های روز را نیز در تدریس به کار می گیرد. درس را تکرار کرده و از آموزش های جبرانی استفاده می کند، تا مطمئن شود همه دانش آموزان درس را یاد گرفته اند. حق پذیر و در گفتار و عمل یگانه است. برای پیشرفت کار خود یادگیری بهتر دانش آموزان، ارتباط خوب و حسنه ای با اولیاء و همکاران دارد. از شاگردان می خواهد به جای حفظ کردن و یادگیری سطحی به درک و فهم و یادگیری عمیق درس بپردازند. انتظارات معقولی از دانش آموزان دارد. انتقاد پذیر است و از نظر ظاهری، وضعی مناسب و مورد تایید جامعه دارد.

۲- از نظر آماری، میان نگرش دانش آموزان دختر و پسر نسبت به ویژگی های "شخصیتی" معلم کارآمد، به صورت کلی تفاوت معنی داری وجود ندارد. همچنین از نظر جنبه های مختلف ویژگی های شخصیتی مورد نظر محقق، نتایج بدست آمده نشان می دهد که در مورد ویژگی های "مذهبی و اخلاقی"، "اجتماعی" و "ظاهری و جسمانی"، تفاوت معنی داری وجود ندارد. اما، در مورد ویژگی های "عاطفی" و "ذهنی" این تفاوت معنی دار است.

۳- از نظر آماری، میان نگرش دانش آموزان دختر و پسر نسبت به ویژگی های مربوط به "اداره کلاس"، به صورت کلی تفاوت معنی داری وجود دارد. همچنین از نظر جنبه های مختلف ویژگی های اداره کلاس که مدنظر بوده نتایج تحقیق نشان می دهد که، در مورد ویژگی های "ارتباطات بین فردی، عوامل انگیزشی و عوامل کنترلی"، این تفاوت معنی دار نیست.

۴- در مورد ویژگی های مربوط به "روش تدریس"، به صورت کلی تفاوت معنی دار وجود ندارد؛ اما از نظر آماری، تفاوت هادر ارتباط با "دانش آموزان و منابع و امکانات موجود"، معنی داری است و در ارتباط با "موضوع درس" این تفاوت معنی دار نیست.

۵- از نظر آماری، میان نگرش اولیاء و دانش آموزان نسبت به ویژگی های "شخصیتی" معلم کارآمد، به صورت کلی تفاوت معنی داری وجود ندارد. همچنین از نظر ویژگی های "مذهبی و اخلاقی، و ظاهری و جسمانی" هم، تفاوت معنی دار نیست ولی در مورد ویژگی های "اجتماعی، عاطفی، ذهنی" معلم کارآمد، این تفاوت معنی دار است.

۶- میان نگرش اولیاء و دانش آموزان نسبت به ویژگی های مربوط به "اداره کلاس"، هم به صورت کلی و هم از جنبه های مختلف این ویژگی ها، یعنی "ارتباطات بین فردی، عوامل انگیزشی، و عوامل کنترلی"، از نظر آماری تفاوت معنی دار است.

۷- در مورد ویژگی های مربوط به "روش تدریس" نیز، بین نظرات اولیاء و دانش آموزان هم به صورت کلی و هم از نظر ویژگی های مربوط به روش تدریس در ارتباط با "دانش آموزان، موضوع درس، و منابع و امکانات موجود"، تفاوت معنی دار است.

۸- از نظر هر دو گروه دانش آموزان پسر و دختر و همچنین اولیاء دانش آموزان اولویت و ترتیب اهمیت ویژگی های معلم کارآمد، شبیه هم و به شرح ذیل است: الف- ویژگی های شخصیتی ب- ویژگی های مربوط به روش تدریس ج- ویژگی های مربوط به اداره کلاس.

پیشنهادهای مبتنی بر یافته ها و نظرات محقق

انجام پژوهش در خصوص بررسی ویژگی های معلم کارآمد و کشف رابطه آن با عملکرد، و به دنبال آن استخراج نکاتی کاربردی در این زمینه به نظر دشوار می نماید. این دشواری از یک سوی مربوط به ماهیت مفهیمی چون کارآمدی است و از سوی دیگر، عملکرد حاصل رفتار در سازمان است که عوامل بسیاری در آن دخیل است. با این حال یکی از اهداف هر پژوهش رسیدن به برخی راه کارها در میدان عمل است. با این مقدمه پیشنهاد هایی در این خصوص ذکر می گردد.

۱- به سیاست گذاران امر تربیت معلم کشور که رسالت تربیت دبیران و معلمان را عهده دارمی باشند، توصیه می شود دیدگاه دانش آموزان پسر و دختر و اولیای آنان نسبت به ویژگی هایی که یک معلم کارآمد باید داشته باشد را مورد توجه قرار دهند و در این زمینه نسبت به غنای بیشتر منابع درسی و محتوای آموزشی معلمان بکوشند.

۲- به مسئولان امر تامین نیروی انسانی وزارت آموزش و پرورش توصیه می شود دیدگاه دانش آموزان پسر و دختر و اولیاء نسبت به ویژگی هایی که یک معلم کارآمد باید داشته باشد را به هنگام گزینش و استخدام معلمان مورد توجه قرار داده و سعی بر کشف توانمندی های مورد نیاز شغل معلمی

مانند، توانمندی های روحی، روانی، علمی، مهارتی و اجتماعی نمایند. همچنین برقراری سیستم استخدامی خاصی که درگزینش افراد برای شغل معلمی، وقت بیشتری را مبذول داشته و افراد با استعداد و با انگیزه قوی و علاقمند به شغل معلمی را برگزینند.

۳- از آنجاکه معلم در پیشرفت و تکوین شخصیت دانش آموزان حتی پس از پایان تحصیلات رسمی و در زندگی اجتماعی نقش شایانی دارد و دانش آموزان در دوران تحصیل مرحله ای از رشد جسمی و عقلی را می گذارند که در موفقیت های بعدی آنها نیز تاثیر دارد؛ ضروری است، مهارت های معلمان باروش علمی مورد بررسی و پژوهش قرار گیرد تا در صورتی که کمبودی در این زمینه وجود دارد، برطرف شود.

پیشنهادهایی برای تحقیقات و پژوهش گران آینده

- ۱- شاید در نظر گرفتن تعدادی از ویژگی ها برای معلم، باعث محصور کردن و محدود کردن معلم در چند ویژگی مشخص شود. لذا توصیه می شود لیست کامل تری از ویژگی های معلم کارآمد تهیه و تحقیقات وسیع تری نسبت به ویژگی های کلی معلمان کارآمد، انجام دهند.
- ۲- از آنجاکه تحقیق حاضر فقط بر روی دانش آموزان و اولیاء در شهر دامغان، آن هم فقط بر روی دانش آموزان سال سوم راهنمایی و اولیاء آنان انجام گرفته، توصیه می گردد نظیر این تحقیق در سطح وسیع تر و بر روی افراد بیشتری در اکثر شهر ها و در تمام مقاطع تحصیلی (حتی آموزش عالی) صورت گیرد تا بتوان نتایج بدست آمده را تعمیم داد.

منابع و ماخذ

- ۱) اسلاوین، رابرت ای. روانشناسی تربیتی (نظریه و کاربرست). سید محمدی، یحیی. (ترجمه). ۱۳۸۵. انتشارات نشر روان.
- ۲) اندرسون، دلیو لورین. افزایش کارایی معلم. رووف، علی. رضایی، منیره. (ترجمه). ۱۳۸۶. چاپ دوم. انتشارات آییژ.
- ۳) تابر، روبرت تی. الفبای مدیریت کلاس درس (راهنمایی برای آموزش اثر بخش). سرکار آرائی، محمدرضا. (ترجمه). ۱۳۸۳. انتشارات مدرسه.
- ۴) تالیستون، دنا واکر. مدیریت و انضباط کلاس درس، آنچه هر معلمی باید درباره مدیریت و انضباط کلاس درس بداند. جاودانی، محمد. (ترجمه). ۱۳۸۵. شیراز. انتشارات نوید.
- ۵) سرمد، غلامعلی. ۱۳۸۲. نگرشی کاربردی بر روش های تدریس و هنر معلمی. چاپ دوم. تهران. انتشارات آوای نور.
- ۶) شعبانی، حسن. ۱۳۸۴. مهارت های آموزشی و پرورشی (روش ها و فنون تدریس). چاپ نوزدهم. تهران. انتشارات سمت.
- ۷) صافی، احمد. ۱۳۷۶. سیمای معلم. تهران. انتشارات انجمن اولیاء و مربیان.
- ۸) کرباسی، منیره - وکیلان، منوچهر. ۱۳۷۹. مسائل نوجوانان و جوانان. چاپ سوم. تهران. انتشارات دانشگاه پیام نور.
- ۹) گلاور، جان ای - بروینگ، راجر اچ. روان شناسی تربیتی. خرازی، علینقی. (ترجمه). ۱۳۸۲. تهران. مرکز نشر دانشگاهی.
- ۱۰) گیج، ان ال. مبانی علمی هنر تدریس. مهر محمدی، محمود. (ترجمه). ۱۳۷۶. تهران. انتشارات مدرسه.
- ۱۱) مقدم، بدری. ۱۳۶۴. کاربرد روانشناسی در آموزشگاه (روانشناسی آموزشگاهی). تهران. انتشارات سروش.
- ۱۲) میلر، جی پی. نظریه های برنامه ریزی درسی. مهر محمدی، محمود. (ترجمه). ۱۳۸۳. تهران. انتشارات سمت.
- ۱۳) وکیلان، منوچهر. ۱۳۸۵. روش ها و فنون تدریس. تهران. انتشارات دانشگاه پیام نور.
- ۱۴) هرگنان، پی آر. مقدمه ای بر نظریه های یادگیری. سیف، علی اکبر. (ترجمه). ۱۳۷۱. تهران. انتشارات فرهنگ معاصر.

مقالات و پایان نامه ها

- ۱۵) آی، ایرج. ۱۳۷۳. ویژگی های یک معلم خوب از نظر اولیاء و معلمان، در مدارس دولتی و غیر انتفاعی سال سوم راهنمایی شهر شیراز. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی. دانشگاه علامه طباطبائی.
- ۱۶) شیخ الائم، مینا. ۱۳۷۲. خلاصه مقالات نقش تربیتی معلم. تهران. دبیرخانه سمپوزیوم جایگاه تربیت.
- ۱۷) محمد میزایی، علیرضا - وهمکاران. ۱۳۷۱. ویژگی های دانش آموزان موفق و ناموفق در دوره راهنمایی تحصیلی. نشریه شماره ۲۳. واحد ارزشیابی راهنمایی. وزارت آموزش و پرورش.

- ۱۸) محمودی، امیر حسین. ۱۳۷۷. بررسی ویژگی های معلم اثر بخش از دیدگاه دانش آموزان دختر و پسر دبیرستان های شهرستان شهریار. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی. دانشگاه تربیت معلم.
- ۱۹) میثاقیان اردکانی، ضیاء. ۱۳۵۸. خصوصیات معلم خوب از نظر دانش آموزان دبستان ها و دبیرستان های شیراز و معلمین آنها. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه شیراز.

منابع خارجی

- 20-Anderson, L. W. and Burns, R. B. (1989). Research in classrooms: The study of teachers, teaching, and instruction Oxford: pergamon press.
- 21- Flanders, Ned A. and Yezing (1970). Teacher Behavior, Mass, Addison-Wesley Publishing company ,
- 22-Hallis, A. W. The personal relationship in Teaching . M.A. Thesis , university of Birmingham. 1935.
- 23-Medley, D. M. (1982). Teacher Effectiveness New York.
- 24-Porter, A. G. and Brophy, G. (1988). Synthesis of research on good teaching: Insights From the Work of the Institute for Research on Teaching . Educational Leadership
- 25-Ryan, K. and Phillips, D. H. (1987). Teacher characteristics. In H. E. Mitzel (Ed.). Encyclopedia of educational research, Fifth edition. New York. The Free Press.
- 26-Smith, B. O. (1969) Teacher For the real World. Washington, D.C. American Association of colleges for Teacher Education.

Abstract

The purpose of this research is the awareness of views and expectations of guidance third grade students and their parents about teachers personality and professional competency of efficient teacher. On the other hand, this research considers and compares views of boys and girls and also their parents about efficient teacher characters. Statistical society, is all of the girls and boys on governmental guidance third grade of Damaghan city on academic year 1387-1388 and their parents. The number of boys and girls are 1070 and their parents are 1070. The sample taken is 214 of total (109 girls and 105 boys) and their parents are 214 from guidance third grade. This sampling is done using accidental method in several stages. The instrument used in this research is questionnaire from Likert scale. For analyzing data, described statistical methods were used including frequency and frequency percent. Deduced statistical methods from K-square test (χ^2) were also used